

13.850 K; slovenska mestna ljudska šola na Vrdeci, 400 F; slovenska ljudska šola v Rojani, 50 K; skupaj 30.150 K.

Danes izkazanih 30.150 — K
V zadnji številki 112.700 —
Skupaj 142.850 — K

DENARNI USPEH SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v „Učit. Tovaristu“:

Za „Rdeči križ“ itd. K 280.518,61
III. vojno posojilo 278.848,69
IV. vojno posojilo 2.761.038 —
V. vojno posojilo 10.284.707 —
VI. vojno posojilo 142.850 —
Srednje šole 66.392,48
Končna vsota K 13.814.354,78

Resnična zgodba hlapca Jerneja.

Naš tovariš je! Star je 49 let, kajti rojen je l. 1868. Služi na enorazrednici kot učitelj voditelj v lepem, prav idiličnem kraju. Ima družine osem otrok v starosti od 5—15 let. Služi 25 let in ima okrog 168 K mesečne plače. — Kolega je v pravem pomenu besede, zvest naš prista, vdeleževal se je vedno prav rad naših prireditelj, in je splošno prav priljubljen med svojimi ne le tovariši temveč tudi občani ga spoštujejo in v šoli so njegovi uspehi prav dobri.

Splošna sodba, mož po božji volji, dober državljani, dober kristjan, a ima edino napako, da je naprednega mišljenja.

V letu 1916 je bil potrjen in moral je „noter“, ker ni „unentbehrlich“, akoravno ni bil nikdar prej vojak. Vložil je sicer prošnjo za oproščanje kot enorazredničar, a bila mu je odbita, — ker se ga lahko nadomesti. A drugi na večrazrednicah so oproščeni, ki se jih v resnici prav lahko nadomesti. Toda po priporočilu gotovih faktorjev, ki niso naprednjega mišljenja — so doma kot „unentbehrlich.“ — Vložil je drugo prošnjo, a prišla je le do c. kr. okraj. šol. sveta.

Kako se more sedaj preživljati družina 10 ljudi s to knežjo plačo, vedo pač le one trpke noči, ki jih prebijeta trdo preizkušena soproga tega tovariša ob postelji svojih otročičev in pa tovariš vojak na svoji prični.

Kot polnovreden državljani je zaprosil po svoji ženi za takozvano vojaško podporo t. j. podporo za preživljanje. Tri — beri in govori — tri prošnje so mu bile zavrnjene in tu je igral glavno mikalnico mož, ki vsak dan moli pred Najvišjim: „odpusti nam naše dolge, kakor mi odpuščamo svojim dolžnikom“ in „daj nam naš vsakdanji kruh“. — Drugi srečnejši kolegi dobivajo seveda za svoje v vojni se nahajajoče sinove podporo v ravno tistem okraju, dovoljeno jim od ravno te komisije, a žena z družino 8 — osemih — otrok je ni vredna. — Prosila je četrtič, a prošnja leži že 5 (pet) mesecev nerešena, ker se preslavni komisiji ne ljubi rešiti take bagatele, kjer se gre za existenco družine hlapca Jerneja, obstoječe iz 10 glav.

Tovariš je prišel o Božiču l. 1916. domov za 8 dni. Žena je želela svojega soproga domov imeti spomladi, da ji uredi za silo vrt in spravi v red njegove ljubljenske-čebelice, češ, bom vsaj tu dobila

*) Tu bo treba sestaviti temeljito razpredelnico o vseh oproščanih in neoproščanih učiteljih (ter jo predložiti državnemu zboru, da svet vendar izve, kako pri nas na Kranjskem tudi tu velja dvojni mera.

Lavorjev venec s slovensko trobojnico je bil poklonjen umetniku v znak neizbrisnih simpatij, ki jih še vedno uživa med svojimi.

Conte Vojnoviča: „Vizija“ je zaključila večer. V lepo etiketo zaviti dramatičen bonbon. G. Badalič in G. Jovanović-eva sta uspešno reševala stvar.

Pokazala sta veliko igralskih vrlin — mnogo napetih situacij in obilico čuvstva: hvaležno smo jima sledili.

Želeti je, da se kmalu vrnejo naši gosti, da nekoliko blagoslové onečasen hram Talije. Naj nam ponovno pokličejo v spomin, da je jako lepo, če ima kulturni narod svoje gledališče . . .

Razprodani obe predstavi, sta jasno pokazali, kako si ga želimo — in želje so tudi nekaj —t.

Novo domače razglednice.

Ko je „Umetniška propaganda“ (Ing. Uhlir) izdala prvo serijo umetniških razglednic po originalnih slovenskih slikarjev, so se v javnosti precej križala mnenja o tem prvem poskusu zategadelj, ker založništvo ni bilo preveč natančno v izbiri slik in se morda tudi reprodukcija ni po-

malo podpre. — Res se napoti osebno s tako prošnjo do one osebe, ki je pač merodajna v takih slučajih, uverjena, da dobi vsaj tu čuteče srce in da jo sprejme ta oseba vsaj kot človeka. Toda mesto tega naleti na kamenito srce in mesto tolažilnih besed ji zadone na uho trdo izrečene besede: „Vaš mož sploh ne dobi dopusta in tudi ne pride domov“. — Reva je prenesla tudi to olikanost. —

Poglavja o šikanah, ki jih je provzročal krajni šolski svet tej ženi junakinji — tako jo smemo imenovati, ker ne obupa v teh kritičnih časih — nečemo pisati sedaj, prihranimo si ga za bodoče.

Konečno pripomnimo pa le še to: ako ne bodo pomagale te vrstice hlapcu Jerneju in njegovim hrabri ženi do pravice, potem obelodanimo s polnim podpisom in z imeni prizadetih faktorjev še enkrat vso to zgodbo kot večni spomin v čast možu tovarišu, ki v zahvalo za svojo krvno in duševno žrtve vziva tako hvaležnost ljudi, ki sede pri polnih skledah doma v varnem zavetju krepkih naših pestij. —

V odgovor.

Audiat et altera pars.

Osupnil sem, ko sem prebral v 14. št. „Učiteljskega Tovarisa“ Ganglov članek „Slovenska gimnazija v Trstu in še kaj“. Vsa čast in priznanje tovarišu Ganglu, kadar zastavi pero in izpregovori besedo za pravice teptanega in tako težko preizkušnega učiteljskega stanu, ali v tem slučaju je nasedel Gangl tržaškemu namestniku, ki ga je izrabljaj v svoje namene, da bi opravičil in zatajil svoje germanizatorično delovanje v Primorju. Narodna zavest in ljubezen do rodne zemlje mi ne da miru, da ne bi odgovoril s par besedami tovarišu Ganglu, da ne bo sodila slovenska, posebno primorska javnost, da mi primorski slovenski učitelji odobrujemo pogubonosno delovanje tržaškega namestnika na šolskem polju. Odgovor bodi kratek a stvaren, ker nečem pisati za strogega ljubljanskega cenzorja.

Izjavljam glasno in jasno in smelo trdim, da se s to mojo izjavo strinja vse zavedno primorsko učiteljstvo, da je bil Ganglov članek nevreden časa, v katerem je izšel, da je prava mistifikacija javnega mnenja. Tovariši, pogledite bistro okolo sebe in ne pustite, da bi vas zavajali prijazni smehljaji in lepo glaseče se fraze na napačna in kriva pota!

Kaj pa interpelacije v državnem zboru? Je li tovariš Gangl prezrl vse dogodke zadnjih treh let? Jaz mislim, da naši skušeni in preudarni poslanci dobro, resno in stvarno premislijo svoje korake in da ne krtačijo brez povoda raznim birokratom njih nemško-nacionalne suknje z vite v gube velepatriotizma in himavske naklonjenosti primorski slovanski narodnosti.

Dr. Korošec, naš Spinčić in drugi vrli člani Jugoslovanskega kluba so mnogo koristili narodni stvari, ko so resnično in po zaslugi očrtali in z žarečo plamenico posvetili v delovanje našega namestnika, ko je paševal še na Koroškem; pa tudi pri nas vidimo in živo občutimo sledove njegovega germanizatoričnega delovanja. Ali ni znana tovarišu Ganglu zgodovina hrvatske volosko-opatijske gimnazije in nje usoda? Kako je mogel prezreti, kako se množe nemške šole po Istri — v Pulju, Kantanaru! Ali ni bral v „Edinosti“, kaj vse se je storilo za časa Fries-Skenetovega vladanja za razvoj nemškega šol-

polnoma posrečila. Polemik in prerekanj je bilo dovolj, celo v našem listu smo slišali ostre glasove za in proti. Druga serija razglednic Umetniške propagande je bila boljša in treba je pozdraviti misel, ki hoče popularizirati našo umetnost. Morda je v dosego tega namen izdajanje razglednic sicer malenkosten pripomoček, vendar je gotovo, da ravno na ta način najdejo umetniške slike pot v najširše kroge in izpodrivajo tuje, dostikrat mnogo manj vredno blago.

Pred kratkim časom je založila podjetna in solidna tvrdka Marija Tičar zbirko šestih razglednic po originalnih enega najpriljubljenejših slikarjev, Maksima Gasparija. On nam je narisal in naslikal že nebroj prizorov iz narodnega življenja. Dober opazovalec je, in ima čisto samosvojo tehniko, ki jo na vsaki njegovih slikah lahko takoj spoznaš. V strokovno oceno se ne spuščamo, brez dvoma pa se bodo te ljubke razglednice priljubile povsod, kot se priljubi narodna pesem, ki pride iz srca in zato tudi seže v srce. Najlepša izmed šestih razglednic je neoporečno „Češčenje“. Orig. kmetiško znamenje, v njem sedita Marija z Jezusom v naročju, katerima slovenska žena s pečo

stva v Trstu? Kaj pa je storil za povzdigo slovenskega šolstva? En otroški vrtec je otvoril, in to je pa tudi vse, kar je storil za nas. Same lepe besede in že zdavnaj znano priznanje, da je slovenska mladina „visoko inteligentna in nadarjena in da leži mnogo krepke duševne sile v njej“, še ne zadostuje: dat se mora ti mladini priložnost, da se morejo te krepke duševne sile tudi razvijati na podlagi materinščine v slovanskih učnih zavodih.

Ne morem tudi verovati, da bi bile odkritosrčne lepe besede tržaškega namestnika, ko je zatrjeval tovarišu Ganglu, da visoko in po zaslugi cenilo delo simpatičnega učiteljstva v Primorju, ki v šoli in zunaj nje tako požrtvovalno deluje za blaginjo naroda, dokler pa dejanja drugače govore. Kaj poreko na to tisti naši tovariši, ki niso sposobni za vojaško službo z orožjem, pa jih potikajo po raznih pisarnah in jih porablajo za druge manj pomembne službe v zaledju in jih ne odpuste v šolsko službo, kjer bi mnogo več koristili domovini, kjer bi reševali našo zapuščeno mladino dušnega in telesnega propada, med tem ko so nemški tovariši brez vsakih drugih formalnosti oproščeni, da delajo med nami kot pionirji nemštva.

Ako bi bil tovariš Gangl pazno sledil „Edinosti“ v minulem letu, pa bi gotovo ne bil prezrl tudi še marsikaterega drugega žalostnega poglavja o delovanju tržaškega namestnika, ki nam jasno izpričuje, kako malo je naklonjen težnjam slovanskih narodov v Primorju: importacije nemškega uradništva k nam, prepoved rabe našega jezika marsikje, kjer je bil nemoteno v rabi za časa tudi hudih a odkritih naših narodnih nasprotnikov. Že sami Doberniggovi poseti iz Celovca v Trst so sumljivi znaki, pred katerimi moramo čučjo stati na straži.

Tovariša Gangla je ganila namestnikova prijaznost in njegovo zatrjevanje zanimanja za naš narodni razvoj, nas pa ne zapeljejo lepe oči, in besede, še tako lepe so nam prazne fraze, dokler dejanja nasprotno govore. Stati moramo na straži, ako nečemo poginiti poslušaje rajске glasove onih, ki so nam bili, so in ostanejo nasprotniki našega naroda.

Pa še eno je, kar me je posebno neprijetno dirnilo, ko sem prebral Ganglov članek. Naši državni poslanci govore in delujejo zoper pomemčevalni vladni sistem v Primorju, se pritožujejo o preziranju, preganjanju in zatiranju slovenske narodnosti tod pri nas, vlagajo ogorčene interpelacije; list „Edinost“ rohni dan za dnevom in odkriva krivice, ki se gode naši narodnosti, sedaj pa pride Ganglov članek in postavi vse v najlepšo luč. Kdo ima prav, se vprašuje oni, ki ni tako dobro poučen o naših razmerah, kakor mi? Seveda leži razsodnemu človeku odgovor na dani. Naše poslance prosimo, da naj pazljivo zasledujejo tudi v bodoče delovanje tržaškega namestnika in pazijo na vsak njegov korak, da preprečijo pravočasno vsak ukrep, s katerim bi nameraval oškodovati slovensko-hrvatsko narodnost v Primorju ter v kali zadušijo pojave prisilne germanizacije. Naše stanovsko glasilo naj pa ne otežkočuje s takimi članki uspešnih nastopov za kulturno in socialno povzdigo teptanega naroda.

Pika.

— Pridobivajte listu novih naročnikov! — Poravnajte staro in obnovite novo naročnino!

na glavi in deklica podarita nagelj. Na razglednici opazimo, da Gaspari mojster-sko slika ozadja. Vredna partnerica ji bo razglednica „Zapuščena“. Originalno kmečko sobo s svetimi podobami po stenah, s starinsko skrinjo na kateri sedi nevesta v narodni noši nam predstavlja „Nevesta“. Opozarjamo na kričečo nesimetrijo kota kmetiške sobe! Prav tako dobro vpliva na gledalca „Nagelj“. Imenitno je zlasti ozadje: snežniki, širna polja, gozd in podružnična cerkvice. Razglednici z naslovom „Bogati ženin“ se nasmeješ. Je to prava karikatura bogatega pohabljenca, ki ima dosti cekinov v žepu (Op. uredništva: Jih je morda nekda imel. Danes?). Nadeljska zabava se nekako vrši (po obrazih sodeč) na južnih tleh, harmonik pa takih še nismo nikjer videli. Dekle je tip bahatega kmetiškega dekleta. —

O vseh šestih razglednicah lahko rečemo, da so posrečene in želimo, da jih Občinstvo pridno kupuje, saj cena 1 K ni pretirana. Založba M. Tičar zasluži za izdajo pohvalo: reprodukcija in oprema sta čedni in okusni. —ec.

Draginjske vojne doklade kranjskega učiteljstva.

V zadnji številki „Učiteljskega Tovarisa“ smo nakratko poročali, da je bilo stopilo „Deželno Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ v stik s „Slomškovo zvezo“ v svrhu neobhodno potrebnega izboljšanja materialnega položaja kranjskega učiteljstva. Zastopniki obeh organizacij so imeli 24. julija t. l. skupno sejo, na kateri so se posvetovali o korakih, ki jih je treba storiti v to svrhu, in se soglasno zedinili v zahtevah, ki naj jih predloži posebna deputacija deželnemu odboru. Takoj iz seje je šla deputacija ob 12. uri opoldne k gosp. deželnemu glavarju, da mu naslika bedni materialni položaj kranjskega učiteljstva. V deputaciji so bili iz Deželnega Slovenskega učiteljskega društva tovariši: Ambrožič, Dimnik in Jelenc, iz Slomškove zveze pa: o. Atanazij Auser, tovarišica Apolonija Fatur in Jeglič. Deputacijo je vodil državni in deželni poslanec Jaklič. O poteku in nastopu te skupne deputacije smo poročali že zadnjič v izdanem komunikeju.

Deželni odbor je imel še isti dan popoldne sejo ter je sprejel sledeče predloge: Aktivnemu ljudskošolskemu učiteljstvu se dovolijo za čas od 1. julija do 31. decembra 1917 stalne vojne doklade, zračunane po istem ključu, kakor one deželnih uslužbencev in ravnatoko izplačljive v mesečnih obrokih. Zapopadani so tudi meščanski učitelji in vsi stalno nameščeni veroučitelji. Osebné dohodnine ne plača dežela, pač pa odpadejo v označeni dobi pokojninski prispevki. Dosedanje 25% draginjske doklade ostanejo neizpremenjene. Vpokojeno ljudskošolsko učiteljstvo, odnosno njih svojci (vdove, sirote) sprejmo istotako stalno draginjsko podporo od 1. julija do 31. decembra 1917 po istem sorazmernem ključu, kakor deželni vpokojenci. Vštete so tudi osebe, ki uživajo le miloščine. Plačila v mesečnih obrokih. Draginjsko podporo sprejmo za celo leto 1917 tudi duhovniki, ki počučujejo krščanski nauk v ljudskih ali meščanskih šolah in sicer na naslednji način: Nagrada za tedensko uro se zviša za 50%, t. j. od 20 K na 30 K. To nagrado pa sprejmo leta 1917 vsi duhovniki, ki opravljajo na eni ali več javnih ali zasebnih ljudskih šolah s pravico javnosti skupaj na teden nad dve uri. Odškodnine za vožnje (kilometrino) in pa prehrano, ki se imajo po veljavnih predpisih veroučitelju izplačati, se zvišajo za 100% (normalne kilometrino 30 h, draginjska doklada 30 h, skupaj 60 h za kilometer).

To je lep uspeh skupnega nastopa in dela naših učiteljskih organizacij. Marsikaj bi bilo učiteljstvo že lahko doseglo, ako bi bile njegove organizacije vsaj v takih vprašanjih složno nastopile. To je bil prvi korak za skupno delo, upamo da ne zadnji.

K sodelovanju je bilo povabljen tudi „Nemško učiteljsko društvo“, a skupne seje se ni vdeležilo, ker mu je vabilo prepozno došlo; izjavilo je pa, da se strinja z vsakim korakom, ki se stori v ta namen.

Ker se glasi sklep deželnega odbora, da se bodo zračunale učiteljske vojne draginjske doklade po istem ključu, kakor one deželnih uradnikov, draginjske doklade deželnih uradnikov pa so zračunane po istem ključu kakor one državnih uradnikov, podamo v naslednjem zračunane

draginjske doklade

za državne uradnike, delavce in vpojence, da vsak učitelj lahko izračuna, koliko bo dobil draginjske doklade. Izračuna se pa od temeljne plače, starostnih in funkcijskih doklad.

Draginjske doklade za državne uradnike, delavce in vpojence, ki jih je državni zbor dovolil, znašajo pri letnih dohodkih:

14.000 do izključno 18.000 K pri samcih 156, pri oženjenih 1380, pri oženjenih z dvema otrokoma 1824, nad dva otroka 2280 K;

10.000 K do izključno 14.000 K pri samcih 348, oženjenih 1236, oženjenih z dvema otrokoma 1680 in nad dva otroka 2136 K;

6400 do izključno 10.000 K pri samcih 720, oženjenih 1536, oženjenih z dvema otrokoma 1992, oženjenih z nad dvema otrokoma 2436 K;

4800 do izključno 6400 K pri samcih 1020, oženjenih 1776, oženjenih z dvema otrokoma 2232, oženjenih z nad dvema otrokoma 2676 K;

3600 do izključno 4800 K pri samcih 1056, oženjenih 1536, oženjenih z dvema otrokoma 1884, oženjenih z nad dvema otrokoma 2244 K;